

Gemeente van onze Heer Jezus Messias

1. Het is met tal van groten uit Israël met wie God een verbond sluit. Met Noach, zo zagen we de vorige keer, met Mozes zullen we de volgende keer zien, en met David daarna, maar vandaag is het vizier op Abraham gericht, een hele grote gestalte uit de geschiedenis van Israël, en tegelijkertijd ook iemand die heel dicht bij ons staat. Tal van geloofstrekjes van hem herkennen we in onszelf, zoals bijvoorbeeld die lach waar we het vorige week over hadden. Die lach over het feit dat God Abraham op zijn leeftijd nog met zo'n belofte kwam. Te idioot voor woorden, we zeggen dat Abraham helemaal na. Maar er zijn ook momenten dat we hem minder makkelijk tot niet kunnen volgen, in het bijzonder op die breekpunten in zijn leven: wanneer hij met heel zijn familie breekt (Genesis 12), en later, als hij zelfs zijn zoon op het spel zet (Genesis 22). Dan volgen wij hem niet meer.

Vandaag kijken we naar het verbond dat God met Abraham sluit, hier in Genesis 17. Zo zeggen we dat nu wel: het verbond dat God met Abraham sluit, als we dan maar niet vergeten dat aan dat verbond tal van aspecten zitten, die hier stuk voor stuk de revue passeren.

2. Ik weet niet, of het u is opgevallen, toen ik u dit verhaal voorlas, maar vijf keer hoort u: 'En God zei tot/met Abraham.' Vijf Godsredes zijn het. Die vijfde keer is eigenlijk niet echt nodig. Maar dat heeft ermee te maken dat Abraham God niet gelooft, althans de belofte van een zoon van Sara en hem zich niet kan voorstellen, de belofte die God aan Abraham doet. Dat maakt dat God nog een keer tot hem moet spreken. Vijf Godsredes zijn het. Ik neem u even mee naar het begin van de middelste drie Godsredes. Hoor hoe die tweede Godsrede begint: wat mij betreft, en de derde: wat jou betreft en de vierde: wat Saraï, je vrouw betreft. Een ieder krijgt zijn eigen verhaal. Een ieder heeft zijn eigen Godsrede. God spreekt tegen een ieder weer iets anders. We krijgen niet allemaal hetzelfde te horen. Zo zittten we hier ook. We mogen dan allemaal hetzelfde verhaal horen, maar iedereen pikt er weer wat anders uit op. Iets dat in de eigen situatie voor een ieder van ons van toepassing is. Zo gaat God met ons om. Een ieder van ons krijgt van Hem een eigen persoonlijk woord.

3. Het mag in de diverse Godsredes steeds over het verbond gaan, en dan ook over de *trouwbelofte*, zoals ik dat aspect van het verbond, in mijn eerste preek over het verbond in de startdienst noemde: 'Ik zal je vermeerderen, meer en meer' in de 2e Godsrede en 'Ik geef jou en je nageslacht het land Kanaän tot eeuwig eigendom' in de 3e Godsrede. Oftewel het gaat in die twee Godsredes om land én volk. Die twee horen in de Schrift steeds bij elkaar. Een volk kan geen volk zijn, als het niet ergens in een land kan wonen. Daar gaat het dan ook in het bijzonder om in de strijd tussen Joden en Palestijnen. Het is het gevecht van een volk om land. Het gevecht van het ene tegen het andere volk om hetzelfde stuk land.

Maar vanmorgen, lieve gemeente, vanmorgen, gaat het mij om de middelste Godsrede. En u weet, als u een beetje in de Bijbel thuis bent, dat het om het midden draait, letterlijk, maar ook figuurlijk. Het meest belangrijke wordt in het midden van het verhaal gezegd. Het is de passage over de besnijdenis. Wij horen dat enigszins ongemakkelijk aan. Toch? In het leerhuis, toen we het hierover hadden, voelden we ons ook enigszins ongemakkelijk. Dat heeft met het onderwerp te maken, dat met name. Maar we horen het ook aan, met het gevoel, dit gaat niet over ons. Wat moet ik hiermee?

4. Ik weet niet hoe u de discussie ervaart die er op dit moment in Nederland is over de besnijdenis, maar ik heb het vermoeden dat het toch enigszins langs ons heen gaat, het raakt ons niet echt, terwijl we tegelijkertijd haarfijn aan voelen dat we ons niet buiten de discussie kunnen opstellen. Er staat wel wat op het spel. We zijn het misschien wel eens met het voorstel om het hier in Nederland te verbieden, maar tegelijkertijd beseffen we heel goed dat we daarmee zowel de jood als de moslim diep in zijn geloof raken. Voor hen gaat het hier om wezenlijke zaken. Als we ons vanmorgen even op de jood concentreren, dat gaat het om dit verhaal, om Genesis 17. Zou dat, die besnijdenis, hem verboden worden, hij zou op grond van zijn geloof God niet meer gehoorzaam kunnen zijn. Hij zou niet meer trouw zijn aan Gods verbond met hem, want daarvan is de besnijdenis immers het teken! Een eeuwig verbond zelfs. Realiseren we ons dat, dan zouden we ons naast hem moeten opstellen. En niet alleen naast hem, maar ook naast de moslim.

5. Die opdracht tot de besnijdenis staat in het midden! Een wilt u nu eens met mij naar het slot kijken, direct nadat God weer ten hemel is gevaren (17:22). Ziet u het? Abraham die direct (!) doet wat God tegen hem gezegd had, heel speciaal tegen hem. En Abraham nam zijn zoon en al de in zijn huis geboren en al de met zijn geld gekochten, al het mannelijke, de mannen van Abrahams huis, en besneed het vlees van hun voorhuid. Hij doet wat God hem gezegd had, *op dezelfde dag* (!) nog dat God tot hem gesproken heeft! Een

slot om toch even over na te denken! Kom daar bij ons eens om, toch? Wij hebben vaak tal van mitsen en maren. Zie wat hier gebeurt. 'En hij besneed het vlees van hun voorhuid op dezelfde dag als God tot hem gesproken had.' Niks geen uitstel. Niks geen: ach dat *komt* morgen wel, dat *doe* ik morgen wel. Maar direct doen, dezelfde dag nog. En je ontdekt tot je schaamte hoever wij daar in het geloof van zijn afgeraakt. Prachtig om te zien, dunkt me, eerst dat wonderlijke ongeloof om even verderop te zien hoe Abraham ons de ge-hoor-zaamheid leert. Weer die twee elementen. Hij komt ons heel dichtbij, hij is als wij, maar even later staat hij toch weer behoorlijk ver van ons af, als het gaat om dat hele concrete doen van het geloof.

6. Nu weer terug naar het hart van deze tekst: de besnijdenis. En de vraag: wat moeten wij, christenen, nu met deze tekst, die zo speciaal voor de jood is én die ons vreemd is en blijft. Gemeente, voor een aspect wil ik uw aandacht vragen. Wat mij eigenlijk steeds meer is gaan opvallen, is hoezeer het geloof bij ons toch allereerst een zaak van het hoofd is, en natuurlijk ook van het hart. Dat ik dat voorop zet, dat het een zaak allereerst van het hoofd is, is niet voor niks. Deze week sprak ik een jongere, eind twintig, begin dertig. Toen ik aan hem vroeg of hij in Amsterdam, want daar woont hij, nog betrokkenheid op de kerk had, zei hij: 'Nee, ik geloof het niet. Als je een beetje rationeel denkt, dat lukt mij niet meer.' Geloof verbonden met het hoofd, zogezegd. En hij is niet de enige. Want ben je wel een gelovige, dan gebeurt dat ook vaak en veel met het hoofd. Met als gevolg dat we er ook veel over praten. Natuurlijk is het ook een zaak van het hart, dat weet ik heus wel. Ik zal niet van u zeggen dat u niet met uw hart zou geloven. Maar ik wil nu toch een andere kant op, een kant die het christelijk geloof eigenlijk niet echt (meer?) kent. Een vraag: hoe diep grijpt het geloof in uw en in mijn eigen leven nu eigenlijk in? Ik moet dan heel eerlijk zeggen: 'Nou eigenlijk nergens echt.' En bij u? Kijk, en dan ben ik bij dit verhaal over de besnijdenis - die gelukkig geen vrouw treft, laat ik er dat voor alle duidelijkheid even bij zeggen - maar er komt hiermee wel een aspect naar voren dat wij in onze traditie niet echt kennen. Dit snijdt namelijk wel in het eigen vlees!

Kijk, dat is wat mij daarin raakt, treft, opvalt. Dat je lichaam een teken kent, een teken waarin je geloof zichtbaar wordt. Met de jood moeten we zeggen: waarin het verbond zichtbaar wordt. Hier is van een opmerkelijke paradox sprake, want er wordt eerst gezegd: 'Dit is mijn verbond dat jullie zult bewaren, tussen mij en jou: al het mannelijke zal besneden worden'. En daarna wordt gezegd: 'Jullie moeten het vlees van je voorhuid besnijden, het zal tot een teken van het verbond zijn tussen mij en jullie.' Het verbond bestaat uit de besnijdenis en het teken van het verbond is de besnijdenis. Meer dan de paradox gaat het mij om dat geloofsteken in je lijf. Heel concreet. Zo diep gaat het blijkbaar. Zo diep wil God blijkbaar dat het erbij ons ingaat, zou je dat zo mogen zeggen?

7. We mogen zometeen de maaltijd vieren: dat is gemeenschap met Hem, Messias Jezus, die dat alles van het geloof in zijn lichaam heeft omgedragen. Lof zij Hem. Lof zij Christus.

In de Naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest. Amen.

*Themazondag, 4 december 2011
Bethelkerk, Den Haag-Loosduinen
ds. Nico Riemersma*